С Т А Н О В И Щ Е

От доц. д-р ИВАН ХРИСТОВ РАНЧЕВ, ЮФ на ПУ „П. Хилендарски“

член на Научното жури в процедурата за придобиване на образователната и научна степен „доктор“, по област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.6. Право, област на висше образование, обявена в Института за държавата и правото при БАН със задочен докторант Христо Георгиев Кутиев към катедра „Наказателно-правни науки“, с научен ръководител проф. д-р Гергана Маринова,

ОТНОСНО дисертационен труд на тема: ПРЕДАВАНЕ НА СЪД И ПОДГОТВИТЕЛНИ ДЕЙСТВИЯ ЗА РАЗГЛЕЖДАНЕ НА ДЕЛОТО В СЪДЕБНО ЗАСЕДАНИЕ

1. Общо представяне на процедурата и кандидата.

Със Заповед № РД-09-86/05.11.2024г. на Директора на Института за държавата и правото при БАН съм определен за член на научното жури на горепосочения конкурс.

Христо Кутиев е зачислен като задочен докторант в докторска програма „Наказателен процес“ към катедра „Наказателно-правни науки“ на ИДП при БАН - София през 2017 г. със срок на обучение от 4 години до началото на 2021г. Отчислен е с право на защита от 25.03.2022г.

Докторантът представя необходимите документи, свързани с процедурата по защита на дисертацията.

Първоначално през 2017г. темата на дисертацията е била „Подготвителни действия за разглеждане на делото в съдебно заседание“ и работата по нея е започнала от 2018г. На 22.07.2020г. темата на дисертацията е променена на „Предаване на съд и подготвителни действия за разглеждане на делото в съдебно заседание“. Темата е разработвана до момента и е насочена към публична защита по предвидения в законите и подзаконовите нормативни актове ред.

Научното ръководство на докторанта през целия четиригодишен период е било осъществявано от проф. д-р Гергана Маринова. Очевиден е богатият практически опит на докторанта в избраната проблематика, който е работил като адвокат и арбитър в Българския търговски арбитражен съд. А от 2021г. до настоящия момент е асистент в катедрата по Наказателно-правни науки при ПУ „П. Хилендарски“. В тази връзка, въпреки допълнителната му ангажираност, същият е успял да се справи с нужните публикации и завършването на дисертационния му труд.

2. Общо за хабилитационния труд и неговите явни достойнства.

Заглавието на дисертационния труд е „Предаване на съд и подготвителни действия за разглеждане на делото в съдебно заседание“ и е в обем от 288 отпечатани страници.

Не може да не направи впечатление многообразността на обсъжданата тематика от материалното и процесуално наказателно право, предвид на множеството разпоредби, не само в НК и НПК, но и в редица международни и европейски правни актове, както и обсъдената съдебна практика. Това е знак за амбициозността на автора, но и поставената проблематика е твърде специфична, за да бъде обхваната пълноценно в рамките на подобно научно изследване.

Работата на докторанта Кутиев е разпределена на увод, изложение обособено само в две глави, но с множество подраздели и заключение. Отразена е надлежно, използваната научна литература - заглавия на български и чужд език, отделно и интернет източници. Позоваванията под линия на автора са впечатляващи - повече от 591 на брой, като са базирани на използваната правна литература, включваща 89 източника на български език и 15 източника на чужди езици, електронни източници, множество нормативни актове и съдебна практика, поради което изложението му има не само научен, но и познавателен характер, т.е. е насочено към една по-широка аудитория от практикуващи юристи. Направени са и общо 9 на брой предложения за изменение в законодателството.

3. Анализ и оценка на дисертационния труд.

Структурата на труда е с логическа последователност. Заглавието добре отразява идеята на автора да направи за първи път от много години, цялостно научно изследване на началната част от съдебната фаза от наказателния процес, свързана с предаването на съд и подготвителните действия за разглеждане на делото в съдебно заседание, не само в Р. България, но и в другите държави.

Първата глава от дисертационния труд – Исторически преглед на предаването на съд е разделена на няколко раздела.

В първия раздел са разгледани тези действия по мюсюлманското право, римското право, каноническия наказателен процес и Средновековието.

Във втория раздел са обсъдени съвременните системи за предаване на съд, които са типологизирани на предаването на съд, когато се осъществява от прокурор, съд или от особена колегия. Разгледани са моделите за предаване на съд в държавите, дали съвременния облик на института – Франция, Германия, Австрия, Русия. Впоследствие е отредено място и на правната уредба в държави като Франция, Италия, Гърция, Румъния, Черна гора, Армения, Чехия, Германия, Русия, Англия, Уелс, Шотландия и САЩ.

Единствено не прави добро впечатление обстоятелството, че в този раздел се е получило смесване между по-старите и съвременните системи за предаване на съд, които е следвало да бъдат в отделни точки. За някои от държавите, цитираната правна уредба остава неясна, защото авторът се позовал директно на съответната правна литература /с.30 - 33/. Добре би било за всяка една от горепосочените държави, да се посочи съответния относим процесуален закон, така както е сторено например за Германия /с.35/.

В третия раздел е отредено подробно място на историческото развитие на този институт в България, при действието на Временните правила за съдебно устройство на България, Закона за углавното съдопроизводство, Наказателно-процесуалните кодекси от 1952г. и 1974г. Обърнато е сериозно внимание на допуснатата сериозна грешка с отмяната на този институт през 1990г. и възникналата празнота, която първоначално не е била преодоляна напълно с приемането на съвременния НПК от 2005г.

Втората глава - Предаване на съд и подготвителни действия за разглеждане на делото в съдебно заседание при влизането в сила на измененията в Наказателно-процесуалния кодекс от 5 ноември 2017 г. е особено интересна, с оглед на направения прецизен и богат анализ, базиран на вижданията в правната теория и съдебна практика.

В първия раздел, ангажиран с характера на производството, докторантът е обсъдил двете виждания по тази тематика - затова, че подготвителните действия за разглеждане на делото се явяват първи самостоятелен стадий на съдебната фаза на наказателния процес, в която част се явява разпоредителното заседание, както и аргументите за обратното становище за двуетапност на съдебното заседание /с. 123 -1 24/.

Интересни са разсъжденията на автора във втория раздел за предаването на съд при делата от общ и частен характер /с.129 -131/. В теорията и практиката преобладава виждането, че това се прави от прокурора, който единствен осъществява функцията по обвинение и с внасянето на обвинителния акт в съда обвиняемият се конституира като подсъдим, респ. частния тъжител, който внася тъжбата. Докторантът е възприел обратната теза, че това става с акта на съда за насрочване на съдебното заседание, която по силата на закона води до конституирането на лицето като подсъдим. Тази теза не без своето основание, не се възприема от всички представители на доктрината, защото прокурорът има възможността за преценка, дали да внесе в съда обвинителен акт или предложение за освобождаване от наказателна отговорност по глава 28 от НПК или за сключване на споразумение по чл.381 от НПК, като процесуалната фигура остава обвиняем. Но въпреки това, докторантът заслужава поздравления, че излага своето различно виждане, като предлага промяна в законодателството - чл. 248, ал. 5, т. 4 от НПК относно

характеристиката на съдебния акт, предвид на разпоредбите в тази насока на НПК от 1952г. Не така стои въпросът при делата от частен характер, като в тази част аргументите на автора са напълно споделими /л.134 – 135/.

В третия раздел, по мое мнение подробното изписване на изискванията към съдържанието на електронното досие към делото е излишно и претоварва обсъжданата тема в дисертацията /с.143 -144/

В четвъртия раздел, в т.1 докторантът, логично е намерил несъответствие в наименованието на разпоредбата на чл. 247б от НПК, свързана с определяне на съдията-докладчик и преценка подсъдността на делото, защото последното е само едно от неговите правомощия. Затова и споделям напълно предложението му за законодателна промяна /л.143/.

На следващо място не съм напълно уверен до колко е необходимо, да се описва подробно процедурата по разпределение на делата, вида на образуваните дела по Правилника за администрацията на съдилищата и спазването на принципа за случайно разпределение /л.146 -147/, защото самият автор е преценил, че тези въпроси имат правно-технически характер, т.е. се претоварва изложението. Смятам, че е възможно и по-накратко да се визират нарушенията, свързани с неспазване на принципа за случаен избор на съдията-докладчик и съответната съдебна практика /л. 149 -151/.

По отношение на подсъдността, очевидно авторът се е постарал в известна степен да се съобрази направените от мен забележки на вътрешната защита за прекалените подробности, свързани с определянето на родовата, местна, особена и функционална подсъдност, но въпреки това намирам, че подобно обсъждане би могло да намери място в отделно научно изследване /л. 153-167/.

По еднотипен начин стоят и въпросите за „редовността“ на тъжбата, нейното съдържание и др. особености /с.170-173/, които биха могли да бъдат изложени по-кратко.

Изразявам своето съгласие с предложената законова промяна в чл.247б от НПК, касаеща въвеждането на допълнителна алинея, за това, че по дела по глави 24, 28 и 29 от НПК, разпоредително заседание не се провежда.

Изключително ценен за практикуващите юристи се явява петият раздел, в който е обърнато подробно внимание на самото разпоредително заседание, на неговата същност, характеристика, действията по насрочване, участници и ред за разглеждане. Авторът е съумял да разгледа всички виждания в доктрината и съдебната практика по възникналите множество въпроси с въвеждането на този институт, като сравнително умело ги е разпределил по проблематика.

По отношение на участниците в разпоредителното заседание, в т.3 намирам за удачно предложението за промяна в чл.247г, ал.1 от НПК, като

участниците изрично да се посочат /с.187/. Споделям напълно и виждането, че упълномощеният повереник, редом с доверителите си следва да бъде уведомен за разпоредителното съдебно заседание и въпросите по чл.248, ал.1 от НПК /л. 188/. Това произтича и от липсата на посочване на процесуалната фигура на повереника, като самостоятелна страна в чл.253 от НПК. Пред подобен проблем с колегите се изправихме при разглеждането на наказателно дело, по което за провеждането пред първоинстанционния съд на повторно разпоредително заседание и предстоящите за обсъждане въпроси, не бяха уведомени по надлежния ред частните обвинители и техния повереник, като в тяхно отсъствие е взето решение за прилагането на процедура по особените правила в ущърб на защитавания от тях интерес /Р. № 78/13.05.2024г. по ВНОХД № 105/24г. на ПАС/. В този смисъл действително би могло да се допълни от законодателя разпоредбата на чл.247в, ал.2 от НПК, макар и стилистично да е необходимо да се преработи предлаганото съдържание.

В т.4 по отношение на въпросите, които се обсъждат в разпоредителното заседание, намирам за ненужно подробно да се обръща внимание на изискванията за мотивирането на съдебния акт /с.191 - 192/. Вярно е, че постановеното определение в разпоредителното заседание е от важно значение за началото на съдебната фаза на процеса, но задълбоченото мотивиране като теоретична конструкция е по-характерно за актовете на съда по съществото на делото и представлява съществено и неотстранимо процесуално нарушение. Още повече и след като постановеният съдебен акт подлежи на атакуване по реда на Глава 22 от НПК, по която въззивната инстанция, ако отмени определението на първостепенния съд, е длъжна да реши поставените въпроси по частната жалба или частния протест, съгласно чл. 345, ал.2 от НПК.

В т.4.2. са интересни виждания на автора, свързани с отпадането на някои от основанията за прекратяване на наказателното производство по чл.250, ал.1, т.1 от НПК /с.199/, както и за приложението на основанието по чл.250, ал.1, т.2 /ДВ, бр. 48/2023г. на с.201/. Правилно по този повод са посочени възможните приложими хипотези, защото в противен случай съдебният състав би навлязъл в съществото на казуса, което няма как да бъде реализирано в разпоредително заседание.

На следващо място споделям напълно тезата на докторанта за обективните затруднения при спирането на съдебното производство на основание чл.25, ал.1, т.1 от НПК. Очевидно, съдът не би могъл да проведе производството и да се произнесе по този въпрос, без да изслуша становището на експертите /л.202/. Същевременно с това, въпреки тези обективни затруднения, няма как по друг начин да се прецени наличието или липсата на подобно състояние на подсъдимия и възможността същият да участва по-нататък в съдебното производство. Или ако се приеме,

предложението на автора – да отпадне възможността да се спира наказателното производство на основание чл.25, ал.1, т.1 от НПК /с.204/, тогава възниква резонният въпрос – кога би следвало да се направи това прекратяване, тъй като ако производството продължи при неуточнен статус на подсъдимия, би могло да се ограничи правото му на защита. Затова и считам, че все пак се дължи своевременно произнасяне по този въпрос, след като делото се намира в съда.

Намирам за изключително важни, подробно обсъдените в т.4.3. случаи на допуснати съществени/несъществени и отстраними/ неотстраними нарушения на процесуални правила, довели до ограничаване на процесуалните права на обвиняемия, на пострадалия или на неговите наследници. Напълно съм съгласен с виждането на автора, че следва да се предвиди законодателна промяна в разпоредбата на чл.248, ал.1, т.3 от НПК, в която да се добавят защитника и повереника, като адресати на подобни нарушения.

Съобразени са и вижданията за преклузията по чл.248, ал.3 от НПК, като е посочена надлежно и относимата съдебна практика.

В края на дисертационния труд намирам за много добре очертани практическите проблеми, които възникват при липсата на ясно дефинирано определяне, в какво се състои наличието на очевидна фактическа грешка, като е аргументирано и съответното виждане на автора.

В заключение, представените материали от докторанта Христо Кутиев отговарят на изискванията на ЗРАСРБ, Правилника за неговото прилагане и Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и звания и за заемане на академични длъжности в ИДП при БАН.

Независимо от констатираните дребни недостатъци в дисертационния труд на Христо Кутиев, мога да изразя своята положителна оценка за научните и практическите му достойнства.

Становището ми е, че е представен нужният научен труд по обем и задълбоченост, както и изискуемите три публикации в научни издания - **Отстраняване на очевидни фактически грешки в обвинителния акт,** Сборник доклади от конференция „Съвременни предизвикателства пред наказателното законодателство“ през 2018 г. УИ „Св. Климент Охридски“, с.585-594; **Системи за предаване на обвиняемия на съд - исторически преглед и съвременни тенденции,** Сборник с доклади от X национална конференция на докторантите в областта на правните науки, издателство БАН, с. 377-388; **Практически въпроси при проверката на подсъдността от съдията-докладчик след образуването на производството пред първата инстанция,** Публикувана в професионален правен сайт „Предизвикай правото“ ISSN 1314-7854, които доказват изследователските способности на докторанта, допринасят за постигане целите на дисертацията и са лично дело на автора.

В работата има някои оригинални научни и приложни приноси, като в този смисъл нужната добра научна квалификация на докторанта Кутиев е налице.

По този повод, след като се запознах и анализирах, представения дисертационен труд, давам своята положителна оценка и препоръчвам на Научното жури да гласува за присъждане на кандидата на образователна и научна степен „доктор“.

Ivan Hristov Ranchev
Digitally signed by Ivan Hristov Ranchev
Date: 2024.11.19 15:00:48 +02'00'

19. 11. 2024 г. ИЗГОТВИЛ:
Гр. Пловдив /доц. д-р Иван Ранчев/